

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
Факультет геолого-географічний
Кафедра фізичної географії, природокористування і геоінформаційних
технологій

Силабус курсу

Фізична географія материків та океанів

Обсяг	Загальна кількість: кредитів – 6; годин – 180.
Семестр, рік	3-4, 2 рік д/в. 6,7 семестр 3,4 рік з/в
Дні, час, місце	Відповідно до затвердженого розкладу занять.
Викладачі	Вихованець Галина Володимирівна; доктор географічних наук, професор кафедри фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій. Орган Людмила Володимирівна; старший викладач.
Контактний телефон	(0482) 68-78-86, 68-36-32 кафедра; моб. 0963924835.
Е-mail:	physgeo_onu@ukr.net;
Робоче місце	Кафедра фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій
Консультації	<i>Очні консультації:</i> середа з 14.00 до 16.00, за розкладом присутності на кафедрі. <i>Он лайн- консультації:</i> Zoom за розкладом.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:

Е-mail: physgeo_onu@ukr.net.

Телефон: (моб.) 0963924835.

Аудиторія: відповідно до затвердженого розкладу занять.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни: фізична географія (геологічна і тектонічна будова материків та океанів і їх окремих природно-територіальних комплексів різного рангу, рельєф їх поверхні, кліматичні особливості, поверхневі води, ґрунтовий покрив, рослинний та тваринний світ) материків та океанів Земної кулі.

Пререквізити і постреквізити курсу: лекційний курс та практичні заняття з курсу «Фізична географія материків та океанів» викладається після засвоєння студентами фундаментальних географічних дисциплін: «Землезнавство», «Геологія з основами геоморфології», «Метеорологія і кліматологія», «Основи гідрології та менеджмент водних ресурсів», «Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів», «Ландшафтознавство з основами ландшафтного планування». Отриманні знання є базовими для

засвоєння курсів дисциплін: «Фізична географія України», «Географія світового господарства».

Мета курсу: формування у здобувачів системи знань про природу материків і океанів та їх великих підрозділів. Розглядаються основні чинники формування природи Світового океану, Африки, Австралії, Південної та Північної Америки, Євразії: геолого-тектонічна будова та рельєф, кліматичні умови, внутрішні води, ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ, диференціація природи материків та регіональний огляд на рівні фізико-географічних країн та областей. Аналізуються основні екологічні проблеми регіонів, наслідки антропогенного впливу на природні ландшафти, а також впроваджені природоохоронні заходи.

Завдання дисципліни: ознайомити здобувачів з літературними і картографічними джерелами з фізичної географії; вивчити географічну номенклатуру; опанувати головні риси тектоніки, геології, клімату, внутрішніх вод, ґрунтового покриву, рослинності, природних зон, з'ясувати причини їхнього формування та закономірності розподілу; вивчити фізико-географічну диференціацію та з'ясувати її чинники.

Очікувані результати

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:** гіпотези походження материків та океанів; причини і закономірності змін геологічної будови, рельєфу, клімату, поверхневих вод, рослинного та тваринного світу материків та океанів; причини і закономірності зміни ландшафтів від місця до місця в межах окремих материків; специфічні природні умови окремих материків та океанів;

вміти: складати фізико-географічну характеристику материків та океанів, природних зон та окремих фізико-географічних країн; виконувати оцінку природно-ресурсного потенціалу материків та океанів; вміти вільно орієнтуватися по карті; виявляти різні морфоструктури в межах материків та океанів; характеризувати різні морфо скульптури в межах материків та океанів; аналізувати та порівнювати кліматичні особливості материків та океанів; характеризувати гідрографічну сітку, ґрунтовий покрив, рослинний та тваринний світ.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (58 годин) та практичних занять (32 годин), організації самостійної роботи студентів (90 годин) на денному відділенні та у формі лекцій (32 годин) та практичних занять (20 годин), організації самостійної роботи студентів (128 годин) на заочному відділенні.

Протягом викладання даної дисципліни використовуються такі методи:

Словесні: лекція (класична, потокова, консультація, візуалізація); пояснення; наукова розповідь.

Наочні: ілюстрування (використання наочності - плакатів, карт, рисунків, таблиць); демонстрування (використання проектору, комп'ютерної техніки, презентацій).

Презентація – усне повідомлення з створенням наборів електронних слайдів з використанням текстів, графічних зображень, аудіо- та відеофрагментів.

Практичні: організація роботи в аудиторії з використанням необхідного обладнання; графічні роботи – побудова профілів, робота з картами, складання таблиць, графіків, діаграм; вправи - багаторазове повторення робіт з метою їх засвоєння.

Самостійна робота:

- тематичне реферування - робота з текстом конкретного першоджерела;
- підготовка доповіді та презентації.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Фізико-географічна характеристика Євразії.

Тема 1. Гіпотези походження материків та океанів.

Тема 2. Загальна характеристика Євразії.

Тема 3. Тектоніка і геологічна будова Євразії.

Тема 4. Рельєф Євразії.

Тема 5. Клімат Євразії.

Тема 6. Внутрішні води Євразії.

Тема 7. Рослинність, ґрунти та тваринний світ.

Тема 8. Географічні пояса та зони.

Тема 9. Фізико-географічне районування.

Змістовний модуль 2. Фізико-географічна характеристика Північної Америки.

Тема 1. Загальний огляд.

Тема 2. Історія формування території, тектонічна і геологічна будова та корисні копалини.

Тема 3. Рельєф Північної Америки.

Тема 4. Клімат Північної Америки.

Тема 5. Внутрішні води Північної Америки.

Тема 6. Рослинність, ґрунти та тваринний світ Північної Америки.

Тема 7. Географічні пояси та зони, природні ресурси, їх використання, роль людини у зміні природи.

Змістовний модуль 3. Фізико-географічна характеристика Південної Америки.

Тема 1. Загальний огляд.

Тема 2. Історія формування території, тектонічна та геологічна будова, корисні копалини.

Тема 3. Рельєф Південної Америки.

Тема 4. Клімат Південної Америки.

Тема 5. Внутрішні води Південної Америки.

Тема 6. Рослинність, тваринний світ та ґрунтовий покрив Південної Америки.

Тема 7. Географічні пояси і зони

Змістовний модуль 4. Фізико-географічна характеристика Африки.

Тема 1. Загальний огляд.

Тема 2. Історія формування території, тектонічна та геологічна будова, корисні копалини.

Тема 3. Рельєф Африки.

Тема 4. Клімат Африки.

Тема 5. Внутрішні води Африки.

Тема 6. Рослинність, тваринний світ та ґрунти Африки.

Тема 7. Географічні пояси і зони. Фізико-географічне районування.

Змістовний модуль 5. Фізико-географічна характеристика Австралії та Океанії.

Тема 1. Загальний огляд.

Тема 2. Історія формування, тектонічна і геологічна будова, корисні копалини.

Тема 3. Рельєф Австралії.

Тема 4. Клімат Австралії.

Тема 5. Внутрішні води Австралії.

Тема 6. Ґрунтово-рослинний покрив та тваринний світ Австралії.

Тема 7. Географічні пояси і зони, фізико-географічне районування.

Тема 8. Загальна характеристика Океанії.

Змістовний модуль 6. Фізико-географічна характеристика Антарктиди.

Тема 1. Загальний огляд Антарктиди.

Тема 2. Історія формування, тектонічна і геологічна будова, корисні копалини.

Тема 3. Корінний та льодовий рельєф Антарктиди.

Тема 4. Клімат Антарктиди.

Тема 5. Льодовий покрив Антарктиди.

Змістовний модуль 7. Фізико-географічна характеристика океанів.

Тема 1. Загальний огляд Північно-Льодовитого океану.

Тема 2. Загальний огляд Тихого океану.

Тема 3. Загальний огляд Атлантичного океану.

Тема 4. Загальний огляд Індійського океану.

Тема 5. Загальний огляд Південного океану.

Перелік рекомендованої літератури

1. Белова Н. В. Фізична географія материків та океанів: навч. посібн. Івано-Франківськ, 2021. 210 с.
2. Географія материків і океанів : курс лекцій / уклад. О. Д. Лаврик. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. 154 с
3. Довідковий атлас світу. Київ : Картографія, 2010. 328 с.
4. Ковалишин Д. І. Регіональна фізична географія поверхні Землі : навч. посібн. Тернопіль, 2013. 512 с.
5. Костів Л. Я. Регіональна фізична географія. Євразія : навч. посібн. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 336 с.

6. Міхелі С. В. Фізична географія Євразії: навч. посібн. Київ : Перун, 2019. 286 с.
7. Панасенко Б. Д. Фізична географія материків та океанів: навч. посібн. Ч. 2. Євразія. Вінниця, 2010. 480 с.
8. Фізична географія материків і океанів: у 2-х т. / П. Г. Шищенко [та ін.]. Т. 2 : Європа. Київ : Видавн.-поліграфічний центр Київський університет, 2010. 464 с.
9. Фізична географія материків та океанів. Ч. І. Євразія : методичні вказівки до виконання практичних та самостійних робіт / укладач О. С. Данильченко. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 38 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна «**Фізична географія материків та океанів**» оцінюється за 100-бальною шкалою. Розподіл балів, які отримують здобувачі представлений у таблиці.

Поточний контроль						Фінальна оцінка
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5	Змістовий модуль 6	
T1-T9	T1-T8	T1-T8	T1-T8	T1-T12	T1-T6	
100	100	100	100	100	100	100

Примітка: T1, T2 ... T8 – номери тем.

Поточний контроль - усний контроль (опитування, бесіда, доповідь); письмовий контроль (контрольна робота, доповідь/презентація); практичний контроль (в ході виконання практичних робіт). У ході поточного контролю студент може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожний змістовий модуль.

Періодичний контроль - контроль теоретичного матеріалу за заліковими модулями у вигляді письмової модульної контрольної роботи та виконання практичних робіт в межах змістового модуля.

Підсумковий контроль за дисципліною – залік/іспит в письмовій, або усній формі. Залікову оцінку отримує здобувач, який виконав усі обов'язкові види робіт (контрольні та практичні роботи, СР) (Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання ЗВО ОНУ імені І. І. Мечникова). Відповідь під час іспиту також оцінюється за 100-бальною шкалою. Фінальна оцінка з навчальної дисципліни це середнє арифметичне суми балів за поточний контроль та підсумковий контроль.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для іспиту (60), допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана

незадовільна оцінка, або перескладання модульного контролю, за який отримана незадовільна оцінка.

Самостійна робота складається з самостійного вивчення певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота студентів (СРС) контролюється у контрольних робіт, звітів і конспектів. Питання з тем, які виділені на самостійне вивчення, включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання, які вимагають від студента систематичного самостійного виконання.

Додаткові (бонусні) бали здобувач може отримати при відвідуванні всіх занять виконанні та захисті всіх передбачених програмою завдань, або розробці і публічній доповіді обраної теми курсу, яка не включена до переліку основних питань (10 балів).

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайтів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливості максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі навчання.

Політика щодо відвідування та запізнь. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання за яку нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн форматі за погодженням із керівником курсу. Запізнення без попередження або поважної причини (проблеми із транспортом, несподівані нещасні випадки, проблеми особистого характеру) неприпустимі.

Мобільні пристрої: під час занять тільки з дозволу викладача допускається використання мобільних додатків, Internet-мережі, електронних девайсів.

Поведінка в аудиторії: активна участь, поважне ставлення до всіх учасників освітнього процесу, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення мобільних пристроїв.